

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียน

เอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม

สุนิตย์ อาชาจิตร์¹ และ โสภณ เพ็ชรพวง²

¹นักศึกษาปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

²อาจารย์ที่ปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

EXECUTIVE ETHICAL LEADERSHIP AFFECTING THE MORALITY OF TEACHERS AND STUDENTS IN PRIVATE SCHOOL UNDER NAKHONPATHOM PROVINCIAL EDUCATION OFFICE

Sunit Arsachit¹ and Sapon Pechpuang²

¹Master's Student of Faculty of Educational and Liberal Arts, Suvarnabhumi Institute of Technology

²Advisor of Faculty of Educational and Liberal Arts, Suvarnabhumi Institute of Technology

Corresponding author e-mail: sunitswt5599@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 12 กรกฎาคม 2565

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 13 สิงหาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 14 สิงหาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน 2) คุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน และ 3) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 322 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเป็นบุคคลที่มีกฎเกณฑ์ การเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรม การสร้างแรงบันดาลใจ ความซื่อสัตย์และยุติธรรม และการประสานความร่วมมือ 2) คุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรมความเป็นคนไทย คุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนา และคุณธรรมจริยธรรมความเป็นมนุษย์ 3) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การเป็นบุคคลที่มีกฎเกณฑ์ การประสานความร่วมมือ และการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรม

คำสำคัญ: ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม คุณธรรมจริยธรรมครูและนักเรียน

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the ethical leadership of administrators in private school 2) the morality of teachers and students in private school and 3) the ethical leadership of administrators affecting the morality of teachers and students in private school under Nakhonpathom Provincial Education Office. The sample was 320 private school teachers in Nakhonpathom province. The research instrument was a questionnaires. Data analyzed by mean, standard deviation and stepwise multiple regression analysis.

The finding were; 1) The ethical leadership of administrators in private school overall there was a high level of practice. When considering the average from descending to each side being a person with rules, being a role model ethical, inspiring, honest and fair and cooperation there is a high level of practice. 2) Morality of Teachers and Students in Private School Overall there was a high level of practice. When considering the average from descending to each side morality and ethics of Thai people, moral ethics according to religious principles and human ethics there is a high level of practice. 3) The ethical leadership of administrators affecting the morality and ethics of teachers and students in private schools. statistically significant at the 0.05 level. The variables that have been selected into the equation was being a person with rules, collaborating and being an ethical role model were able to predict the impact on morality and ethics of teachers and students 54.10%

Keywords: Private School Administrators, Ethical Leadership, Moral of teachers and student

ความเป็นมาแลที่มาของงานวิจัย

ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การ ถ้าองค์การใดมีผู้นำหรือผู้บริหารที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ องค์การนั้นก็จะสามารถแข่งขันกับผู้อื่นและประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้เป็นอย่างดี โดยที่ผ่านมามีเหตุการณ์หลายอย่างที่แสดงให้เห็นได้เรียนรู้ มีประสบการณ์ ดังที่ Sergiovanni (1992) ที่กล่าวว่า ผู้นำต้องมีบทบาทสำคัญ ไม่เพียงแต่จัดทำพันธสัญญาของโรงเรียน แต่ต้องสนับสนุนอย่างแข็งขันและให้มีผลนำไปใช้ปฏิบัติอย่างจริงจัง และเมื่อมีผู้ฝ่าฝืนต่อพันธสัญญาแล้ว ผู้นำต้องกล้าตัดสินใจใช้มาตรการเฉียบขาดต่อผู้นั้น นักการศึกษาจึงมีความคิดเห็นที่พ้องต้องกันว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต้องเริ่มจากตัวผู้นำที่มีจริยธรรม ผู้นำที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่มีความรอบรู้ด้านคุณธรรม หรือการสอนคน แต่ที่สำคัญ คือ การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคคลทั่วไป (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2550)

จังหวัดนครปฐม มีโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม จำนวน 45 โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต่าง ๆ มีโครงสร้างการบริหารงานคล้ายกับโรงเรียนรัฐบาล แต่ละแห่งจะมีการแข่งขันกันมากใน

เรื่องความทันสมัยของอาคารสถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน และหลักสูตรที่เปิดสอน โดยเฉพาะภาษาต่างประเทศก็จะสรรหาครูชาวต่างประเทศมาสอน เพื่อให้เป็นจุดขายของโรงเรียน โดยประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อต่าง ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ปกครอง ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งจำนวนผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมักจะใช้นโยบายเชิงรุกเพื่อปรับเปลี่ยนโรงเรียนให้มีจุดสนใจมากขึ้น ด้วยการลงทุนด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของผู้ปกครอง จนอาจลืมนึกถึงจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษา และทำให้เกิดปัญหาในด้านคุณธรรมจริยธรรมในองค์กร ปัญหาคุณธรรมของครูและนักเรียนที่เห็นบ่อย ได้แก่ การขาดวินัย ขาดความขยันหมั่นเพียร ขอบก่อดูความรำคาญรบกวนผู้อื่น ไม่รู้จักมารยาทไทย ไม่มีความรับผิดชอบ ใช้คำพูดไม่เหมาะสม ไม่รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง และส่วนนักเรียนมักจะติดเกม พุดจาหยาบคาย ไม่สุภาพ ก้าวร้าว ไม่มีน้ำใจขาดความเอื้อเฟื้อ แต่งกายไม่ถูกระเบียบ ใช้ยาเสพติด สูบบุหรี่ รุ่ยร่าย ไม่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู เป็นต้น (ประสงค์ ทองประ, ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, บรรจง โสตาดี และธนุ ศรีทอง, 2553)

สิวลี ศิริไล (2550) กล่าวว่า คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญของผู้บริหารที่จะขาดมิได้ ผู้นำด้านจริยธรรมจะเกี่ยวข้องกับความยุติธรรม ความเสมอภาค ความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่นและพันธกิจ และผู้นำทางจริยธรรมยังได้นำมากำหนดเป็นหลักสูตรสำคัญสำหรับการฝึกอบรมผู้นำทางการศึกษาหรือผู้นำสถานศึกษา เพราะเป็นวิชาชีพที่ต้องมีเหตุผลทางจริยธรรม ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาทุกด้านให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน และสร้างจุดเด่นให้กับโรงเรียน ด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม (เนาวรัตน์ รอดเพียน, 2560) แต่ด้วยสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูงของโรงเรียนเอกชน ผู้บริหารโรงเรียนจึงมุ่งประโยชน์ให้กับองค์กรของตน เช่น ขาดการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ มุ่งพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนที่มีความโดดเด่นเรื่องวิชาการ เพื่อให้สร้างแรงจูงใจผู้ปกครองและนำบุตรหลานมาเรียนที่โรงเรียนของตนแต่ให้ความสำคัญกับคุณธรรมของนักเรียนน้อยลง (สัมมา รณิธย์, 2556) ด้วยสภาพปัญหาและความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน คุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม

สมมติฐานของการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเกิดขึ้นมาเป็นเวลานาน แต่ยังไม่มีใครกล่าวถึงอย่างชัดเจน จนมีงานวิจัยของ Sergiovanni (1992) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอย่างชัดเจน โดยมีการนำเสนอทฤษฎีภาวะผู้นำที่เน้นความมีเหตุผลมีกฎเกณฑ์ ตระกาะ ความไม่มีอคติ ความชัดเจน ลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นแบบอย่างให้กับคนอื่น และความมีอิสระ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเปรียบเสมือนการเปลี่ยนสภาพของผู้นำและผู้ตาม ตามกระบวนการของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในที่สุดก็จะนำมาซึ่งจริยธรรมมายกระดับความประพฤติ การสร้างแรงบันดาลใจ และการประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้นำเชิงจริยธรรมจะให้ความสำคัญกับการให้เสรีภาพ ความเสมอภาค ซื่อสัตย์ยุติธรรม มีมนุษยธรรม เปิดเผย ความไว้วางใจ เห็นอกเห็นใจคนอื่น ยึดมั่นใจสัญญา มีความเฉลียวฉลาด มีความคิดสร้างสรรค์ เคารพในปัจเจกบุคคล เอาใจใส่ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสร้างทีมงาน (Burns, 1978; Taylor, 2002; Dubrin, 2004)

ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม จึงเสมือนการเปลี่ยนสภาพทั้งผู้นำและผู้ตาม เพื่อยกระดับความประพฤติ ด้วยการแสดงออกให้เห็นถึง 1) ความซื่อสัตย์และยุติธรรม หมายถึง การมีความประพฤติดี ประพฤติชอบ ประพฤติตรง มีความเที่ยงธรรม ไม่เอินเอียง ความซื่อสัตย์และยุติธรรมจึงเป็นสิ่งที่บุคคลนำมาใช้ควบคุมตัวเอง เพื่อทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ที่สุด (ดาริณี สมศรี, 2559; ชัยวัฒน์ อัตพัฒน, 2550) 2) การสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารด้วยการพูดเชิงบวกโน้มน้าวสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังเกิดความศรัทธา อดทนมุ่งมั่นที่จะฟันฝ่าปัญหาอุปสรรคให้ได้ ให้ความช่วยเหลือทุกคนด้วยความเต็มใจ มุ่งมั่นทำงานด้วยความตั้งใจ เสียสละกำลังกาย ใจทำเพื่อส่วนรวม (ภูเบศร์ สมุทรจักร, 2552; ประภาวดี ทามนตรี, 2562) 3) การเป็นบุคคลที่มีกฎเกณฑ์ เป็นสิ่งที่ได้รับปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ให้รู้จักปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ของสังคม และเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ผู้นำหรือผู้บริหารที่ได้รับการยอมรับเชื่อถือ จะต้องมีความซื่อสัตย์และมีกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติตน (Brown, Trevino & Harrison, 2005) 4) การผสมผสานความร่วมมือ เป็นความต้องการที่จะผนึกความพยายามและการกระทำต่าง ๆ เข้าเป็นกลุ่ม เพื่องานของหน่วยงานต่าง ๆ ให้การดำเนินงานสอดคล้องในทิศทางเดียวกันอย่างพร้อมเพียง สู่จุดหมายที่ตั้งไว้โดยปราศจากความขัดแย้ง โดยใช้วิธีการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล วัสดุ และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (พนัส หันนาคินทร, 2550; นพพงษ์ บุญจิตราดุล, 2557) 5) การเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรม การเป็นผู้บริหารต้องมีศิลปะในการปกครอง เพื่อครองใจคนและได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพ ต้องปฏิบัติตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้องค์กร ได้แก่ มีบุคลิกภาพดี มีกัลยาณมิตรกับทุกคน มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นนักพัฒนา มีความรับผิดชอบ มี

ความมั่นใจในตนเอง ปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล และปฏิบัติตนตามหลักของศาสนา (ปัญญา เล็กจันทร์อม, 2556; อัญชลี มีบุญ, 2561)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียน

คำว่า คุณธรรม เป็นภาพทางจิตใจเกี่ยวข้องกับคุณงามความดี มีจิตใจสูง และประเสริฐ ส่วนคำว่า จริย หมายถึง ความประพฤติที่ถูกต้องดีงามทั้งกายและวาจา สมควรที่บุคคลจะการประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้ตนเองและคนในสังคมรอบข้างมีความสุข เยือกเย็น (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ยุตโต), 2540) คุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญต่อครู มีหลักคิดและหลักปฏิบัติที่ดี ทำให้ได้รับการสนับสนุนให้ประสบความสำเร็จทั้งในวิถีชีวิตประจำวันและวิถีชีวิตในวิชาชีพ คุณธรรมจริยธรรมยังมีความสำคัญต่อวิชาชีพในการรักษามาตรฐานวิชาชีพ ในการให้บริการแก่สังคม รวมทั้งมีบุคลากรที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่จะเป็นกำลังในการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพ คุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญในวิชาชีพของครู ดวงเดือน พินสุวรรณ (ม.ป.ป.) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) คุณธรรมความเป็นมนุษย์ ได้แก่ มีความรอบรู้ ความเข้มแข็ง ความพอเพียง ความยุติธรรม 2) คุณธรรมตามศาสนา เป็นที่มีความประพฤติดีประพฤติดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่พูดเท็จ โกหกหลอกลวง มีละโมภ ไม่คิดร้าย มีความปรารถนาดี แพ้แม่ตริ มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่กัน 3) คุณธรรมความเป็นคนไทย ได้แก่ มีความขยันหมั่นเพียร ความอดทน สามารถพึ่งตนเอง มีวินัย มีความรับผิดชอบ สำนึกในหน้าที่ มีสติรอบคอบ และความตั้งใจที่ดี ปรารถนาดีต่อกัน มีความเมตตาเอื้อเฟื้อต่อกัน มีกิริยามารยาทที่งดงามแบบไทย การปรับตัว ตรงต่อเวลา มีความสุภาพ มีสัมมาคารวะ พูดจาไพเราะ อ่อนน้อมถ่อมตน ใฝ่เรียนใฝ่รู้ รักการอ่าน และ 4) คุณธรรมการเป็นแบบอย่างที่ดี ได้แก่ ตั้งใจทำงาน การวางตัวอย่างพอดีพอควร ยึดหลักความเหมาะสม สามารถปรับตัวได้ทันโลก มีจิตใจและการกระทำที่เป็นประชาธิปไตย ยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เกิดความโปร่งใส

คุณธรรมของนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาค้นโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข ด้วยการนำคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจมาแรงปลูกฝังผู้เรียน (พระมหานันท องค์กรศิริ. 2561)

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนของนักวิชาการ พอกล่าวได้ว่า เป็นหลักคิด และแนวทางปฏิบัติที่ดี ที่ทุกคนสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยยึดมั่นคุณธรรมสำคัญ 3 ด้าน คือ คุณธรรมความเป็นมนุษย์ คุณธรรมตามหลักศาสนา และคุณธรรมความเป็นคนไทย หลักคุณธรรมดังกล่าวมีพื้นฐาน คือ การเป็นคนที่มีความรู้ ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ สุภาพอ่อนน้อม มีสัมมาคารวะ มีวินัย รู้จักการปรับตัว ใฝ่เรียนรู้ (ดวงเดือน พินสุวรรณ, ม.ป.ป.; พระมหานันท องค์กรศิริ. 2561)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ได้แก่ อาคม มากมีทรัพย์ (2557) เรื่อง จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษา ดวงฤดี ศิริพันธุ์ (2558) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร

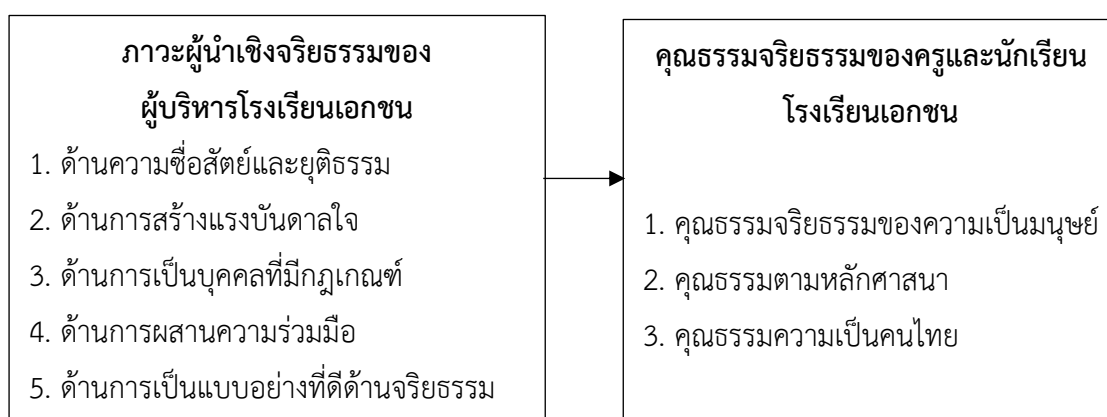
สถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา หนูไกร มาเชค (2559) ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียน ได้แก่ เนาวรัตน์ รอดเพ็ญ (2560) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ณัฐวัชร จันทโรธรัณ (2561) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมและวัฒนธรรมองค์การเชิงจริยธรรมกับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตสายไหม อชิรญาณ แยมทับ (2562) ศึกษาความสามารถทางภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักวิชาการต่าง ๆ ได้แก่ Burns (1978); Sergiovanni (1992); Taylor (2002); Dubrin (2004) เป็นตัวแปรอิสระ คือ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความซื่อสัตย์และยุติธรรม ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการเป็นบุคคลที่มีกฎเกณฑ์ ด้านการประสานความร่วมมือ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรม และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักวิชาการ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ยุตโต) (2540); ดวงเดือน พินสุวรรณ (ม.ป.ป.); อาคม มากมีทรัพย์ (2557) เป็นตัวแปรตามคุณธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน 3 ด้าน ประกอบด้วย คุณธรรมของความเป็นคน คุณธรรมตามหลักศาสนา และคุณธรรมความเป็นคนไทย แล้วนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยต่อไป

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม จำนวน 45 โรงเรียน มีจำนวนครู 1,950 คน แล้วนำมากำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 322 คน ทำการสุ่มตัวอย่าง

อย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากรายชื่อครูโรงเรียนเอกชน 45 โรงเรียนโดยคำนวณสัดส่วนจำนวนครูในแต่ละโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครปฐมที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครปฐม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และรายได้ต่อเดือน เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์และยุติธรรม ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการเป็นบุคคลที่มีกฎเกณฑ์ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 คุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ คุณธรรมจริยธรรมความเป็นมนุษย์ คุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนา และคุณธรรมจริยธรรมความเป็นคนไทย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

1. ขออนุญาตและขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากสาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ ถึงผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครปฐม เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย

2. ส่งแบบสอบถามจำนวน 322 ชุด ถึงครูในโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครปฐม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งขอความร่วมมือคืนแบบสอบถามยังผู้วิจัยภายใน 15 วัน และคนดำเนินการเก็บรวบรวมด้วยตนเอง

3. เมื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามครบทุกโรงเรียนแล้ว จึงทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้คำนวณค่าสถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์โดยแยกตามข้อมูล โดยการหาแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ และนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยายได้ตาราง

2. ส่วนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน และส่วนที่ 3 คุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เป็นรายด้าน รายข้อ และภาพรวม

3. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการหาอำนาจในการทำนายภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อคุณธรรมและจริยธรรมของครูและนักเรียน โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน

ข้อ	ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านความซื่อสัตย์และยุติธรรม	3.69	.94	มาก
2	ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	3.73	.82	มาก
3	ด้านการเป็นบุคคลที่มีกฎเกณฑ์	3.87	.76	มาก
4	ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรม	3.77	.91	มาก
5	ด้านการประสานความร่วมมือ	3.68	.88	มาก
โดยรวม		3.70	.94	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการเป็นบุคคลที่มีกฎเกณฑ์ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรม ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านความซื่อสัตย์และยุติธรรม และ ด้านการประสานความร่วมมือ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน

ข้อ	คุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านคุณธรรมจริยธรรมความเป็นมนุษย์	4.08	.59	มาก
2	ด้านคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนา	4.09	.60	มาก
3	ด้านคุณธรรมจริยธรรมความเป็นคนไทย	4.13	.57	มาก
โดยภาพรวม		4.10	.56	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านคุณธรรมจริยธรรมความเป็นคนไทย ด้านคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนา และด้านคุณธรรมจริยธรรมความเป็นมนุษย์

ส่วนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของตัวแปรที่ใช้พยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน

ตัวแปรที่ใช้พยากรณ์	ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน				
	b	S.E.b.	β	t	Sig.
ค่าคงที่	2.353	.162		14.563*	.000
ด้านการเป็นบุคคลที่มีกฎเกณฑ์ (X_3)	.416	.102	.537	4.092*	.000
ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรม (X_4)	.195	.100	.302	1.961*	.050
ด้านการผสมผสานความร่วมมือ (X_5)	.258	.100	.387	2.590*	.010
R = .895, R ² = .754, adjust R ² = .541, S.E.b. = .481, F = 12.093*, Sig. = .000					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (P-value ≤ 0.05)

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย ด้านการเป็นบุคคลที่มีกฎเกณฑ์ (X_3) ด้านการผสมผสานความร่วมมือ (X_5) และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรม (X_4) ซึ่งปัจจัยดังกล่าวสามารถร่วมกันพยากรณ์ถึงคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน ร้อยละ 54.10 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เขียนเป็นสมการได้ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 2.353 + (0.416) (X_3) + 0.258 (X_5) + 0.195 (X_4) \quad (1)$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_y = 0.537 Z_{X_3} + 0.387 Z_{X_5} + 0.302 Z_{X_4} \quad (2)$$

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยสามารถอภิปรายโดยแยกพิจารณาตามจุดประสงค์ที่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการเป็นบุคคลที่มีกฎเกณฑ์ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านความซื่อสัตย์และยุติธรรม และด้านการผสมผสานความร่วมมือ ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนเอกชนเป็นบุคคลที่มีความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา รู้และเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นคนที่น่าเชื่อถือ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี คุณลักษณะของ

ผู้บริหารจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการบริหารงาน สร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้บริหาร เช่น มีบุคลิกภาพดี มีความสง่างาม มีความอดทนต่อความเครียด ความมั่นใจในตนเอง ความเชื่อในอำนาจ และความสามารถภายในตน มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และมีคุณธรรม คุณลักษณะดังกล่าวจะสร้างภาพลักษณ์ให้กับโรงเรียน สอดคล้องกับหนูไกร มาเชค (2559) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ความไว้วางใจ ความรับผิดชอบ ความเคารพ การเป็นพลเมืองดี มีความยุติธรรม และเนาวรัตน์ รอดเพียน (2560) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วย การตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม การเป็นแบบอย่างที่ดี

1.1 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ด้านความซื่อสัตย์และยุติธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่ทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารเป็นผู้ที่ยึดมั่นในคำมั่นสัญญา ผู้บริหารเป็นผู้ที่รู้จักแยกแยะประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม และ ผู้บริหารเป็นผู้ที่พูดความจริงมีปิตักข้อมูล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นผู้ที่มีความรู้ทางการบริหารสถานศึกษาและความรู้ทางวิชาการ ซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา มีความยุติธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kalshoven (2010) พบว่า ผู้นำเชิงจริยธรรมจะมีการปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นบุคคลที่มีความยุติธรรม

1.2 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารมักจะใช้คำพูดเชิงบวกและมีความเชื่อมั่นที่จะฟันฝ่าอุปสรรคได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วยความเต็มใจ และ ผู้บริหารเสียสละแรงกาย แรงใจ และกำลังทรัพย์เพื่อส่วนรวม สังคม และประเทศชาติ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะกำหนดวิสัยทัศน์มาเป็นทิศทางการบริหารงานและสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรเพื่อเอาชนะอุปสรรคให้ไปสู่วิสัยทัศน์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy and Miskel (2001) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีคุณลักษณะด้านการจูงใจ มีความรับผิดชอบ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สอดคล้องกับ Brown, Trevio and Harrison (2005) กล่าวว่า ผู้นำเชิงจริยธรรมมีความพยายามชักจูงบุคคลอื่นปฏิบัติตนติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ ๆ เกี่ยวกับจริยธรรม กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างชัดเจน มีมาตรฐานในการให้รางวัลและลงโทษ

1.3 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ด้านการเป็นบุคคลที่มีกฎเกณฑ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับเรื่องระเบียบวินัยของโรงเรียนโดยมุ่งเน้นให้ครูปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบโดยไม่มีการบังคับ และ ผู้บริหารมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่า ในองค์กรหนึ่งจะมีบุคลากรทำงานหลายคน การที่คนเราจะทำงานร่วมกันได้นั้นจะต้องมีกฎระเบียบขององค์กรไว้เป็นบรรทัดฐานให้ปฏิบัติตาม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นอย่างราบรื่น เพราะกฎข้อระเบียบเป็นหลักการพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ที่สำคัญ คือ ผู้บริหารต้องปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง

ตามระเบียบข้อบังคับของสังคม เข้าใจกติกา มีความรับผิดชอบ สอดคล้องกับ Brown, Trevino and Harrison (2005) กล่าวว่า สังคมที่มีกฎระเบียบเพื่อให้ผู้คนรู้จักปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อที่จะเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ผู้บริหารที่ได้รับการยอมรับจะต้องมีกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติตน

1.4 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ผู้บริหารมีความรับผิดชอบของงานในหน้าที่ของตน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารเป็นบุคคลที่วางตัวอยู่บนพื้นฐานที่ถูกต้อง และผู้บริหารรู้จักควบคุมอารมณ์ตัวเองอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนเป็นหัวหน้าหรือผู้นำสถานศึกษา ต้องเป็นภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียน ต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสม มีบุคลิกภาพดี พุดจาสุภาพ แต่งกายสะอาดเรียบร้อย ถูกกาลเทศะ มีความรู้ความสามารถ สอดคล้องกับ อัญชลี มีบุญ (2561) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีคุณลักษณะที่พร้อมทั้งคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ความสามารถ มีทักษะในการบริหารองค์กรให้ประสบความสำเร็จ มีบุคลิกภาพดี ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมให้ผู้ตามยอมรับและปฏิบัติตาม เช่น การใช้คำพูดที่เหมาะสม แต่งกายสุภาพ มีความรับผิดชอบ

1.5 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ด้านการประสานความร่วมมือ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมในองค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารเอาใจใส่ต่อผู้ร่วมงานทุกคน และ ผู้บริหารมีทักษะในการสื่อสารเพื่อสร้างความสามัคคีในองค์กร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่า ผู้บริหารต้องการที่จะให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จึงทำหน้าที่เป็นผู้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในโรงเรียน เพื่อให้ทำงานร่วมกันเป็นทีม มีความรักสามัคคีในองค์กร โดยผู้บริหารจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมประสานทำให้งานสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย สอดคล้องกับ พันธ์ หันหาคินทร์ (2550) และ นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2557) กล่าวว่า การประสานความร่วมมือเป็นการติดต่อที่ต้องการผนึกกำลังให้เชื่อมสัมพันธ์เข้าเป็นกลุ่ม เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. คุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านคุณธรรมจริยธรรมความเป็นคนไทย ด้านคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนา และด้านคุณธรรมจริยธรรมความเป็นมนุษย์ ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก ครู และนักเรียนในโรงเรียนเอกชน โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นคนไทย เกิดในประเทศไทย มีการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของไทย มาตั้งแต่บรรพบุรุษ เช่น การเป็นบุคคลที่มีสัมมาคารวะ เคารพผู้ใหญ่ พุดจาด้วยภาษาไทยที่เป็นภาษาประจำชาติโดยใช้วาจาที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีน้ำใจยินดีที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลบุคคลที่ตกทุกข์ได้ยากตามกำลังของตน ครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชนได้แสดงพฤติกรรมออกให้เห็น เช่น การแสดงความเคารพซึ่งกันและกัน แสดงความเคารพผู้ใหญ่ มีน้ำใจให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ พวงพยอม คำมุง (2557) กล่าวว่า คุณธรรมเป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจ มีความรักความเมตตา เป็นมิตร อยากให้ผู้อื่นมีความสุข จึงมีการแสดงออกทั้งทางกายและวาจา และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เนาวรัตน์ รอดเพ็ญ (2560) พบว่า ประสิทธิภาพ

การบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

2.1 คุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน ด้านคุณธรรมจริยธรรมความเป็นมนุษย์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ครูและนักเรียนเป็นบุคคลที่รู้จักและเข้าใจตนเอง และผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ครูและนักเรียนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ครูและนักเรียนมีจิตใจที่เข้มแข็ง กล่าวหาญที่จะเผชิญกับความยากลำบาก ส่วน ครูและนักเรียน รู้จักควบคุมพลังในตัวให้อยู่ในขอบเขตตามสภาพและฐานะของตน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ครูและนักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่ใกล้เคียงโรงเรียน ซึ่งเป็นที่คุ้นเคย เป็นที่ยอมรับว่าเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ ไม่ย่อท้อ เข้มแข็งอดทน เป็นคนที่มีความรู้ สอดคล้องกับ พระมหากษัตริย์ องค์ที่ 9 (2561) กล่าวว่า คุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานที่สำคัญของทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดหรือวิชาชีพ ใดไม่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักยึด เบื้องต้นแล้วก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและแห่งวิชาชีพนั้น ๆ การขาดคุณธรรมจริยธรรมทั้งในส่วนบุคคลและในวิชาชีพ อาจมีผลร้ายต่อตนเอง สังคมและวงการวิชาชีพในอนาคตได้อีกด้วย ปัจจุบันคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามของคนไทยกำลังจะถูกละเลยจนทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมา การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ รักเพื่อนมนุษย์ รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ครูผู้สอนจะต้องปรับปรุงพัฒนาทักษะและประสบการณ์ในการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และเจตคติของผู้เรียน โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกระบวนการเรียนรู้ให้สามารถเรียนรู้

2.2 คุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน ด้านคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ครูและนักเรียนมีความปรารถนาดี มีเมตตา และไม่คิดร้าย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ครูและนักเรียนไม่ละโมภ เบียดเบียน และอยากได้ของผู้อื่น ส่วน ครูและนักเรียนมีความซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ ไม่พูดเท็จ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ครูและนักเรียนจะมีการปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาที่แต่ละคนนับถือ ซึ่งทุกศาสนามีหลักการที่ปลูกฝังให้ทุกคนเป็นคนดี เช่น ศาสนาพุทธจะมีหลักธรรมที่ให้พุทธศาสนิกชนยึดถือและนำศีล 5 ไปปฏิบัติ เป็นข้อปฏิบัติของความประพฤติชอบทางกายและวาจาและวินัย ละเว้นจากความชั่ว ควบคุมกิริยาวาจาให้เรียบร้อย ไม่เบียดเบียนเอาเปรียบผู้อื่น ดังที่ พระอัครเดช ญาณเตโช (2557) กล่าวว่า การปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมของหลักศาสนา จะช่วยลดหรือขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคล สังคม และประเทศได้ เมื่อทุกคนปฏิบัติตนดีแล้ว อุปสรรคศัตรู ภัยอันตราย ก็จะหมดสิ้นไป ผู้คนมีแต่ความรักสามัคคีต่อกัน สังคมมีความสุขสงบ และประเทศเจริญรุ่งเรือง

2.3 คุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน ด้านคุณธรรมจริยธรรมความเป็นคนไทย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ครูและนักเรียนเป็นคนขยัน อดทน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ครูและนักเรียนมีวินัยปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ส่วน ครูและนักเรียนเป็นคนใฝ่เรียนรู้ และรักการอ่าน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ โดยทั่วไปแล้วครูและนักเรียนจะเป็นคนที่

ได้รับอบรมสั่งสอนทั้งในด้านวิชาการ วิชาชีพ และการดำรงชีวิตในบริบทของประชาชนคนไทย ได้แก่ มีศีลธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีสัมมาคารวะ มีความรับผิดชอบ มีความรอบรู้และรู้จักแสวงหาความรู้ เช่น รู้จักตนเอง เข้าใจคนอื่น กล้าที่จะเผชิญกับอันตรายต่าง ๆ เพื่ออุดมการณ์ มีจิตใจเข้มแข็ง อดทน สามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในขอบเขตตามสภาพของตน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระมหานันท องค์กรสิริ (2561) ที่พบว่า คุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญในสังคม เป็นสิ่งนำมาซึ่งความสุขสงบ และความเจริญก้าวหน้า เมื่อคนในสังคมมีคุณธรรมจริยธรรมก็ย่อมมีจิตใจสูง สะอาดและสว่างในจิตใจ เป็นผู้ที่รู้จักสร้างสรรค์คุณงามความดี ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และศาสนาสืบไป

3. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ด้านการเป็นบุคคลที่มีกฎเกณฑ์ ด้านการประสานความร่วมมือ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรม ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับเรื่องระเบียบวินัยของโรงเรียนโดยมุ่งเน้นให้ครูปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด รับผิดชอบตามภาระหน้าที่ มีวิถีในการดำรงชีวิตตามสภาพและฐานะอย่างพอเพียงไม่ฟุ้งเฟ้อ ทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงามเป็นแนวทางการจนเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารภายในองค์กรที่มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนยังมีบุคลิกลักษณะการบริหารยึดหลักปฏิบัติตามกฎระเบียบโดยไม่มีการบังคับ มีการวางนโยบายการปฏิบัติงานในโรงเรียนไว้อย่างชัดเจน เอาใจใส่ต่อผู้ร่วมงาน ไม่ทอดทิ้งและรับรู้ปัญหาที่เกี่ยวกับกับครูและนักเรียน อีกทั้งยังเป็นแบบอย่างด้านธรรมจริยธรรมในการวางตัวอยู่บนพื้นฐานที่ถูกต้อง มีส่วนทำให้ครูและนักเรียนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ และมีจิตสาธารณะในการช่วยเหลือแบ่งปันต่อผู้อื่น สอดคล้องกับ Sergiovanni, (1992) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนจะตอบสนองต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามธรรมชาติของบุคลากรในสถานศึกษา ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต้องเริ่มจากตัวผู้นำที่มีคุณธรรม มีความรอบรู้ด้านคุณธรรม บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างคุณธรรมของโรงเรียน ด้วยการคอยสอนคนอื่น ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี คอยดูแลครูให้ปฏิบัติตามแนวทางจรรยาบรรณทางวิชาชีพ สร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการทางคุณธรรมจริยธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม ได้แก่ ด้านการเป็นบุคคลที่มีกฎเกณฑ์ ด้านการประสานความร่วมมือ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรม ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางนำผลการวิจัยไปใช้ พอสรุปได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานต้นสังกัด

หน่วยงานต้นสังกัดควรให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมแบบบูรณาการในแต่ละมิติงาน โดยจัดให้มีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนด้านการเป็นบุคคลที่มีกฎเกณฑ์ จะพบว่าผู้บริหารมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาด้วยการจัดการอบรมเพื่อสร้างความตระหนักถึงหลักการบริหารจัดการที่ดี เพื่อเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำกับติดตามหลังการฝึกอบรมเป็นระยะ

2. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารด้านการประสานความร่วมมือในเรื่องการมีทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างความสามัคคีในองค์กร ควรให้การส่งเสริมให้สถานศึกษาต่างๆ จัดโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประสานความร่วมมือ เช่น กิจกรรมพัฒนาชุมชนในวันสำคัญโดยขอความร่วมมือกับสถานศึกษาทุกแห่งให้ส่งบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ ผู้บริหารเป็นแกนนำในการประสานความร่วมมือกับครูในโรงเรียน

3. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรม ผู้บริหารรู้จักการควบคุมอารมณ์ตัวเองอย่างเหมาะสม เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นในการอบรมพัฒนาความรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์นอกจากจะเป็นการให้ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพด้านการบริหารองค์กรแล้ว ควรจะมีกิจกรรมหรือองค์ความรู้เพื่อให้ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ควบคู่ไปด้วย หรืออาจมีกิจกรรมค่ายคุณธรรมสำหรับผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

4. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนด้านความซื่อสัตย์และยุติธรรม ในข้อที่กล่าวถึงผู้บริหารเป็นผู้ที่พูดความจริงไม่ปิดบังข้อมูล หน่วยงานต้นสังกัด ควรนำหลักธรรมาภิบาลในจัดอบรมให้ความรู้กับผู้บริหารเพื่อให้ตระหนักถึงหลักความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ทั้งนี้เสริมสร้างให้ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของความโปร่งใสเปิดเผยข้อเท็จจริงแก่สาธารณชนเกี่ยวกับโรงเรียนของตน

5. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ จะเห็นว่าเรื่องความเสียสละ แรงกาย แรงใจ และกำลังทรัพย์เพื่อส่วนรวม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้โรงเรียนเอกชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนมาก และควรมีการอบรมพัฒนาเพื่อสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรในโรงเรียนเอกชน โดยมุ่งกิจกรรมที่ต้องรับผิดชอบต่อสังคม

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนเอกชน

1. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนควรนำหลักความซื่อสัตย์และยุติธรรมไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อครูนักเรียนและผู้ปกครองเกิดการยอมรับ โดยการเปิดเผยข้อมูลของโรงเรียนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น การจัดทำเว็บไซต์หรือเฟสบุ๊กของโรงเรียนชี้แจงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ โดยการสละแรงกาย แรงใจ และกำลังทรัพย์ตามความเหมาะสมที่ช่วยพัฒนาชุมชนและสังคมใกล้เคียง เช่น การพัฒนาชุมชนในกิจกรรมวันสำคัญ การให้ชุมชนใช้สถานที่จัดกิจกรรม

2. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ควรมีการบริหารจัดการโรงเรียนที่ชัดเจน โดยการเขียนกฎระเบียบการปฏิบัติงาน การเขียนแผนผังการดำเนินงานในโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้เกี่ยวข้องในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ควรตระหนักถึงการเป็นตัวแทนที่ดีของโรงเรียน ดังนั้น ควรให้ความสำคัญการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี เช่น การแต่งกายสุภาพ ใช้อาหาที่เหมาะสม อ่อนน้อม และรู้จักควบคุมอารมณ์ตัวเอง

4. คุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่เห็นเด่นชัดมากที่สุด คือ คุณธรรมจริยธรรมความเป็นคนไทย รองลงมา คุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนา และคุณธรรมจริยธรรมความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีข้อเสนอแนะดังนี้

4.1 คุณธรรมจริยธรรมความเป็นคนไทย ครูและนักเรียนเป็นคนใฝ่เรียนรู้และรักการอ่าน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ด้วยการจัดกิจกรรมหรือโครงการทางวิชาการแข่งขันทักษะการอ่าน จัดห้องสมุดโดยนำคอมพิวเตอร์และติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตที่ช่วยให้ครูและนักเรียนได้ค้นหาความรู้ มีชั่วโมงห้องสมุด เพื่อค้นหาข้อมูลและความรู้ต่าง ๆ

4.2 คุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนา ครูและนักเรียนครูมีความซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริใจ ไม่พูดเท็จ เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ควรมีกิจกรรมที่ช่วยพัฒนา เช่น สมุดความดี การเข้าค่ายคุณธรรม

ตัวให้อยู่ในขอบเขตตามสภาพและฐานะของตน เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ควรมีกิจกรรมที่พัฒนาด้านจิตใจ เพื่อให้รู้จักการควบคุมตนเอง สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับความลาดทางอารมณ์ ให้หน่วยงานด้านสุขภาพจิตมาเป็นส่วนหนึ่งในการประเมิน หรืออาจใช้แบบประเมินสุขภาพจิตให้ทุกคนลองประเมินตนเอง และจัดอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารให้สามารถสร้างและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม

2. ควรศึกษารูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชน เพื่อให้โรงเรียนเอกชนเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและท้องถิ่น

3. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูและนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในพัฒนาบุคลากรให้มีคุณธรรมจริยธรรม อันนำไปสู่ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน. (2550). *จริยศาสตร์=Ethics (Moral Philosophy)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ณัฐวัชร จันทโรธรัณ. (2561). *บทความภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรมและวัฒนธรรมองค์การเชิงจริยธรรมกับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตสายไหม*. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาการบริหารจัดการองค์การ มหาวิทยาลัยเกริก
- ดวงเดือน พินสุวรรณ. (ม.ป.ป.). *คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ดวงฤดี ศิริพันธ์. (2558). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่* : 1161-1174.
- ดาริณี สมศรี. (2559). *ชื่อลัทธิ: คุณธรรมพื้นฐาน*. ชลบุรี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2557). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ตีรณสาร.
- เนาวรัตน์ รอดเพียน. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์)*.
- ปัญญา เล็กจันทร์อม. (2556). *คุณลักษณะผู้บริหารที่ดี*. สืบค้นจาก <http://gotoknow.org/post/359072>
- ประภาวดี ทามนตรี. (2562). *บทบาทความเป็นครูกับการสร้างแรงบันดาลใจในห้องเรียนเด็กประถม*. *วารสารครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 47(2), 176-191.
- ประสงค์ ทองประ ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ บรรจง โสดาดี และธนู ศรีทอง. (2553). *การศึกษาแนวทางแก้ปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตจังหวัดสุรินทร์*. รายงานการวิจัยทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ 2547 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พนัส หันนาคินทร์. (2550). *หลักการบริหารโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ยุตโต). (2540). *พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.
- พระมหานันต์ องค์กรศิริ. (2561). *คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาผู้เรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ MCU Congress II 2561 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- พระอัครเดช ญาณเดโช. (2557). *หน้าที่พลเมืองตามแนวทางพุทธศาสนา*. สืบค้นจาก [https://www.stou.ac.th/study/sumrit/5-58\(500\)/page2-5-58\(500\).html](https://www.stou.ac.th/study/sumrit/5-58(500)/page2-5-58(500).html)
- พวงพยอม คำมุง. (2557). *ความหมายของ “คุณธรรม” และ “จริยธรรม”*. น่าน: ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่การประชาสัมพันธ์ ส่วนแผนงานและพัฒนางานประชาสัมพันธ์ สปข. 3.
- ภูเบศร์ สมุทรจันทร์. (2552). *Inspiration... พลังแห่งลมหายใจ ไฟในการทำงาน*. *Productivity World*, 20-23.
- สัมมา ธนธัญ. (2556). *หลัก ทฤษฎี และปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สุรินทร์: รุ่งธนเกียรติออฟเซต.
- สิวลี ศิริโล. (2550). *จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). *ภาวะความเป็นผู้นำ: เอกสารตำราหลักประกอบการเรียนการสอน หลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิชาภาวะความเป็นผู้นำ*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์ เน็ท.
- สุพิศ ศรีบัว. (2564). คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(1), 619-635.
- หนูไกร มาเชค. (2559). *การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- อชิรญาณ แยมทับ. (2562). *ความสามารถทางภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช).
- อัญชลี มีบุญ. (2562). คุณธรรม จริยธรรมสำหรับผู้บริหารที่สอดคล้องกับการปกครองในองค์กรภาครัฐ. *Veridian E-Journal, Silapakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(3), 1399-1408.
- อาคม มากมีทรัพย์. (2557). จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษา. *สุทธิปริทัศน์*, 28(87), 304-322.
- Brown, M. E., Treviño, L. K., & Harrison, D. A. (2005). Ethical leadership: A social learning perspective for construct development and testing. *Organizational behavior and human decision processes*, 97(2), 117-134.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. New York: Harper and Row.
- Dubrin, A. J. (2004). *Leadership: Research Findings, Practice and Skill*. (4th ed.). New York: Houghton Mifflin.
- Hoy, W.K. & Miskel, C. G. (2001). *Educational Administration: Theory, Research and Practice*. (6th ed.). New York: McGraw-Hill International.
- Kalshoven, K. (2010). Ethic Leader Behavior and Big Five Factors of Personality. *Journal of Business Ethics*, 100(2), 349-366.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Sergiovanni, T. J. (1992). *Moral leadership: Getting to the heart of school improvement*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Taylor, F. W. (2002). *The Principles of Scientific Management*. New York: Harper.